

Cifra nyomoruság

M o t t o : *A zsibajon nagy a zshivaj . . .*

Hetipiac. Kocsik zörögnek, gabonát lisztet hurcolnak. És krumplit hoznak, meg zöldségfélét. Zörögnek a parasztkocsik, csönget a villamos, a városi mentők dudája sikolt. (Megint eldobta magától valaki üres életét. Ilyenkor hullanak legjobban a betegek, életúntak és megszaporodik a baltával, késsel lemészároltak csapata. A nyomoruság jobban látszik a tavaszi napsugárban és ingerlékenyebbek az emberek.)

A zsibajon, vagy másképp ócskapiacon nagy a sürgés-forgás. Itt látható, hogy milyen rossz a sorsuk a kenyérteleneknek.

Muzsikus cigányok feleségei, öreg, magukkal tehetetlen nénikék, ügyes fiatal menyecskék és mindenből kikopott iparosfélék az árusok. Földreterített zsákon, ósdi, gólyalábu gyerekkoszikon, rozoga asztalokon, nyagda fogasokon, alig álló, rosszul összeeszkábált állványokon halmozzák fel árujukat, kupacokba rakva, felagatva, kiterítgetve. Szégyentelenül, szemérmetlen egyszerűséggel terülnek ki intim ruhadarabok, titkolt betegségek gyógyeszközei, tönkrement háztartások felszerelése . . . minden, amit a nyomoruság véletlen szele kisöpör ide, a kevéspénzűek bőrzéjére.

Földön guggolnak, kis székeken kuporognak, vagy árujuk között térdelve kínálják a portékát.

— Soha jobb alkalom! — Báliruha! — Teljesen új női cipő! Csak két hétig viselte a gazdája! — Olcsóság! Végeladás!

Némely árusok hallgatnak, Utolsó kötényüket, uborkás, vagy paradicsomos üvegüket árusító asszonyok sápadtan várják a vevőt. Nehezen adják el dolgaikat. Kényszer hajtja őket és sokat kérnek előbb.

Mindenből kikopott cipésmesterek, képesítést nem nyert szappanfőzők árulják rendes piacra nem való árujukat. Kiöregedett cigányzenészek kínálják utolsó, fekete öltönyüket. — Régi orgazdák ténferegnek itt-ott. — Egyes kofaasszonyok egész öltözőszobát betöltő ruhatár mellett állnak; házról-házra járva olcsón összeszedik az uraságoztól levetett holmit és itt adják el.

Rissz-rossz vasholmit árusító munkanélküli vasasok — ponyvaregényt-cserélő üzemet fenntartó, a sok olvasástól álmos, álmodozószemű asszonyok, tarka egyvelegben — mindnyájan az élet árnyékos oldaláról.

Rendőr kísér egy esküdözve-átkozódó asszonyt, aki két rikitó vörös cihában duzzadó tollat visz.

— Becsületesen vettem, nem tudtam, hogy lopott . . .

— Jó — mondja a rendőr — majd bent megmondja, kitől vette . . .

Ostorukat szorongató, lassan civilizálódó nomád cigányok; bizalmatlan, meggondoltan nézelődő szegény tanyaiak járnak az árusok sorait. Inkább ráérő, mint vásárló munkanélküliek. Messzi vidékek színes, festői viseletű idevetődöttjei. — Csizmás, kővér nagygazdák, akik a mellettük vastag gyapjúruhában, bocs-

korban topogó béresgyerekeknek vesznek egyet-mást, próbáltatják a gyerekekkel az olcsó gyunyát és erősen alkuszna. Mindenkinél jobban kieresztik a hangjukat.

Megjelenik a garasos szellemi arisztokrácia is. A lecsuszó középosztály. Szégyenkezve pillantgatnak ide-oda és némi utálattal emelgetik a viseltes, nyüstölt holmit. Pedig hiába, innen kell kipótolni az egyre hiányosabb garderóbot.

Nagy hangzavar. Szláv, magyar szavak. Cigénykiabálás. Harmonikaszó. Eladó harmónikát nyekergetnek, hogy valaki kedvet kapjon a vételre. Amott asztali citerát pengetnek ludtollal. „Magas jegenyefán sárgarigó fészek . . .“ Odébb gramafón sikolt rátyolos, kopott hangon. Nem nagyon törődnek vele az emberek. A harmonikának, citerának csak akad mustrálója, de a gramafonnak nem. Hogyisne, mikor tíz lépéssel arrább rádió alkatrészeket lehet kapni és az árus megsugja, hogy nála, otthon — nem messze lakik — egészen új rádiót is. Egy lámpásat, ócskapiacra készítettet. De nem szabad kint árusítani.

Hamis és valódi aranygyűrűk. — Kivénült órák. — Rongypokrócok, használt esernyők. (Most van a „szezonzuk“.) Levedlett felöltők és télikabátok. Könyvek, balták és vasszerszámok.

Amott nagy tumultus. Dohány és öngyújtók-árust leplezték le a fináncok.

— Még meleg!... kiabál a pattogatott kukorica árus.

Uj, selejtes zsebkendők. — Régi bugyellárisok. — Vastag panutpelenkák. — Faggyuszappan. — Alpakaevőeszközök. — Nyüstölt fűrészpóros kályhák nyári tüzhelynek. — Ponyvaregények tonnaszám. — Szállítáznál zúzódott narancsot árusítanak ide-oda tólt tragacsokon sipító asszonyok.

Ásítóznak, ácsorognak a vevők. Nagyokat alkudoznak. Legalább is annyira megszokásból, mint pénztelenségéből. Van, aki nem is akar venni, de köröskörül nézegeti a piacot. Unalomból? Ki tudja?

Közéjük állunk, alkudozunk. Fölforgatunk elhunytak hagyatékából szóródott holmikat. Elárverezett középosztálybeliek lim-lomjai alatt, könyvtárak maradékaiban turkálunk és garasos vásárlások, hosszú ténfergés után, poros újjakkal szorítjuk zsebünkbe az olesón szerzett, jóállapotban lévő ruhadarabot, vagy valamilyen klasszikus író megkopott könyvét . . .

Laták István

.....